
FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORTEN "LANDBRUKSKONTORET I LILLEHAMMER-REGIONEN"

Vedlegg:

Forvaltningsrevisjonsrapport «Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen»

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Sammendrag:

Det foreslås at kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen» til orientering.

Bakgrunn:

Kontrollutvalgene i Lillehammer, Øyer og Gausdal diskuterte i fellesmøter i både 2016 og 2017 de samarbeidene kommunene har inngått. Det var et ønske om å se på flere av dem, blant annet Landbrukskontoret i Lillehammerregionen som er lokalisert i Gausdal.

Kontrollutvalget i Gausdal behandlet den 10.5.2017 sak om oppfølging av plan for forvaltningsrevisjon og vedtok å bestille en foranalyse/prosjektplan om Landbrukskontoret. Foranalyse og prosjektplan ble lagt fram for kontrollutvalget i Gausdal den 6.9.2017. Kontrollutvalget fattet følgende i punkt 2 i vedtaket:

Kontrollutvalget bestiller en undersøkelse som tar utgangspunkt i revisjonens foreslåtte problemstilling 2 om samarbeidskommunene får dekket sitt behov for landbrukstjenester.

Det forutsetter at problemstillingen dekker alle brukere av landbrukskontoret; ordinære brukere, administrasjoner og politikere.

Det ble samtidig bedt om en oppdatert prosjektplan som ble behandlet den 6.12.2017. Kontrollutvalget vedtok basert på oppdatert prosjektplan at problemstillingen skulle være "Er det etablert rutiner i samarbeidet som sikrer at samarbeidskommunene får dekket sitt behov for landbrukstjenester?".

Foranalysen ble lagt fram som sak både i kontrollutvalget i Lillehammer og Øyer, slik at de har hatt mulighet til å komme med innspill til prosjektet. I Øyer ble foranalysen lagt fram den 9.10.2017 hvor kontrollutvalget i Øyer tok vedtaket gjort i Gausdal til orientering.

Innlandet Revisjon IKS har utarbeidet en forvaltningsrevisjon om temaet som er vedlagt saken. Kontrollutvalget i Gausdal behandlet rapporten 9.5.2018 og vedtok følgende:

Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og legger saken fram for kommunestyret med følgende

INNSTILLING

1. *Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering.*
2. *Kommunestyret merker seg at revisjonen konkluderer med at det er etablert rutiner i samarbeidet som i stor grad sikrer at samarbeidskommunene får dekket sitt behov for landbrukstjenester.*
3. *Kommunestyret merker seg revisjonens funn og anbefalinger og forventer at rådmannen følger opp følgende:*
 - a. *Landbrukskontorets årsmelding bør inneholde ytterligere relevant styringsinformasjon som for eksempel en mer systematisk oversikt over måloppnåelse, oppfølging av kommunedelplan for landbruk, gjennomførte tilsyn, brukernes vurderinger etc. Dette vil føre til økt nytteverdi av årsmeldingen.*
 - b. *Kommunene bør foreta en generell gjennomgang av samarbeidsavtalen, spesielt med tanke på endringene i landbrukskontorets oppgaveportefølje og gode rutiner for samhandling mellom kommunene. Herunder Landbrukskontorets arbeid med og samarbeid om næringsutvikling.*
4. *Kommunestyret ber rådmannen om å gi kontrollutvalget en tilbakemelding om oppfølgingen av ovennevnte punkter innen 1.4.2019.*

Revisjonen vil stille i møtet til kontrollutvalget og presentere rapporten og svare på spørsmål.

Fakta

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke hvilke muligheter samarbeidskommunene har til å påvirke og styre de tjenestene vertskommunen utfører på deres vegne (og dermed sikre at de får dekket sitt behov for landbrukstjenester).

Hovedproblemstillingen er belyst via følgende to delproblemstillinger:

1. *I hvilken grad er det etablert rutiner/styringsmidler i samarbeidet som gir samarbeidskommunene mulighet til å ivareta sitt styringsansvar overfor landbrukskontoret?*
2. *På hvilke områder samarbeider landbrukskontoret med fagetater i kommuneadministrasjonene, og hvordan fungerer dette samarbeidet?*

Prosjektet er avgrenset til å se på den overordnede styringen av landbrukskontoret på kommunenivå, og går ikke nærmere inn på hvordan selve landbrukskontoret styres internt. Landbrukskontoret er et vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28 b, og denne modellen samt samarbeidsavtale som ligger til grunn beskrives i revisjonsrapporten.

Prosjektet er gjennomført via intervju og dokumentanalyse. Rapporten innledes med aktuell litteratur om interkommunalt samarbeid og folkevalgt styring. I tillegg beskrives avtalen om felles landbrukskontor for Gausdal, Øyer og Lillehammer kommuner som et bakgrunnsteppe for saken.

Under gjengis oppsummeringen av revisjonens konklusjoner og anbefalinger:

"Vi har i rapporten vist til at et viktig fundament for god lokalpolitisk styring er at innbyggerne har tillit til den kommunale forvaltningen, og at det stilles krav til likebehandling, saklighet, og habilitet. Den aller viktigste forutsetningen for et slikt pålitelig styre er åpenhet. For å kunne ivareta det overordnede ansvaret for pålitelig styre må de folkevalgte ha god informasjon om det som skjer i hele organisasjonen, også de virksomhetene som er lagt utenfor egen driftsorganisasjon.

Revisjonen mener at det er etablert rutiner i samarbeidet som i stor grad sikrer at samarbeidskommunene får dekket sitt behov for landbruks tjenester. Det er etablert flere rutiner som gir Øyer og Lillehammer informasjon om landbrukskontoret. Dette gjelder særlig på administrativt nivå. Ordføreren i Øyer sier det er lite involvering av politisk nivå, men at dette er et resultat av delegeringen. Begge ordførerne i samarbeidskommunene sier at de stoler på at de blir informert når det er saker av politisk interesse.

Den første delproblemstillingen var i hvilken grad det er etablert rutiner/styringsmidler i samarbeidet som gir samarbeidskommunene mulighet til å ivareta sitt styringsansvar overfor landbrukskontoret.

Revisjonen konkluderer med at det i stor grad er etablert rutiner i samarbeidet som gir samarbeidskommunene mulighet til å ivareta sitt styringsansvar overfor landbrukskontoret.

Vi har funnet at det er tatt i bruk en rekke styringsmidler i samarbeidet som gir samarbeidskommunene tilgang til informasjon og mulighet til påvirkning. Vi vil særlig dra fram dialogmøtene som en god kilde for styringsinformasjon for politikerne i alle tre deltakerkommunene, samt felles rådmannsmøter som gir god administrativ oversikt over fellesenehetene. Vi mener likevel at det er rom for forbedringer og vil peke på informasjonen som blir gitt om fellesenehetene generelt og landbrukskontoret spesielt i budsjettgrunnlagene og hvilken styringsinformasjon som rapporteres til de folkevalgte gjennom landbrukskontorets årsrapport. Når det gjelder informasjon i budsjettgrunnlagene gjelder dette spesielt Øyer og Lillehammer.

Revisjonen mener også at samarbeidsavtalen er moden for en gjennomgang, både med tanke på endringer som har skjedd siden etableringen av kontoret og hvilke rutiner for samhandling som gir god styringsinformasjon for deltakerne.

Den andre delproblemstillingen var å se på hvilke områder landbrukskontoret samarbeider med fagetater i kommuneadministrasjonene, og hvordan dette samarbeidet fungerer.

Når det gjelder landbrukskontorets samarbeid med planavdelingene i kommunene er vårt inntrykk at dette fungerer godt. Landbrukskontorets rolle i dette samarbeidet er i stor grad å være en faglig medarbeider og en høringsinstans. Landbrukssjefen deltar fast i planforum i alle tre kommunene. Saksbehandler ved landbrukskontoret opplever at de har autoritet og tillit i alle tre kommuners planavdelinger og hverken kommunene eller landbrukskontoret opplever at avstand er et problem. 5

Alle aktørene sier imidlertid at dialogen kanskje ville vært enklere med noen som var lokalisert i samme hus, men at terskelen for å ta kontakt er lav og at det er enkelt å kommunisere via telefon og e-post.

Landbrukskontoret er opptatt av å ha en likeartet rutine i samhandlingen med alle kommunene, og at brukerne skal få mest mulig lik behandling. Dette er spesielt viktig i delingssaker.

Vi har også sett på landbrukskontorets samarbeid med kommunene i næringsutviklingsarbeidet. Det regionale næringsutviklingsarbeidet er samlet i vertskommuneselskapet Lillehammer-regionen Vekst. Dette området lider av ressurs- og kapasitetsmangler ved landbrukskontoret og den regionale næringsenheten har ikke hatt som oppgave å drive utviklingsarbeid innen landbruket. Kommunedelplan for landbruk beskriver næringsutviklingen som rettes inn mot landbrukets næringsutøvere, mens regional næringsplan ivaretar kommunenes næringsutvikling for det øvrige næringslivet. Begge dokumentene er førende for arbeidet som skal utføres, men forankret i hver sin enhet.

Landbrukskontoret og Lillehammer-regionen Vekst har startet et samarbeid ift bygdenæringer og fokus på produksjon og foredling av produkter til lokalmarkedet, og de er opptatt av å få til et samarbeid innenfor de ressursene som er tilgjengelig. En av næringsutviklerne i Lillehammer-regionen Vekst er nå med i arbeidsgruppen som skal jobbe med rullering av landbruksplanen.

Det er og har vært en målsetting å prioritere næringsutvikling i landbruket. I forarbeidene forut for sammenslåingen av landbrukskontoret var større fokus på utvikling et viktig argument, og landbruksnæringsa selv gir tilbakemeldinger om at dette arbeidet må avklares og konkretiseres.

Revisjonen viser til arbeidsgruppen fra etableringen av en ny regional næringsutviklingsstruktur i 2014, som anbefalte at det var nødvendig å drøfte hvordan samarbeidet med den regionale landbruksenheten kunne bli betydelig tettere.

Anbefalinger

- Landbrukskontorets årsrapport er en viktig informasjonskilde for de folkevalgte i alle tre deltakerkommunene. Revisjonen mener at denne rapporten ville gi enda mer nytte dersom den også inneholdt annen relevant styringsinformasjon, for eksempel en mer systematisk oversikt over måloppnåelse, oppfølging av kommunedelplan for landbruk, gjennomførte tilsyn, brukernes vurderinger, etc.*
- Avtale om felles landbrukskontor for Gausdal, Øyer og Lillehammer kommuner ble utarbeidet i 2003. Avtalen har ikke vært revidert siden etableringen av kontoret. Revisjonen anbefaler at kommunene foretar en generell gjennomgang av samarbeidsavtalen, og spesielt med tanke på endringene i landbrukskontorets oppgaveportefølje og gode rutiner for samhandling mellom kommunene."*

Vurderinger

Sekretariatet vurderer forvaltningsrevisjonsrapporten som god og lettlest. Den gir god innsikt i temaet og bør ha stor interesse både for administrativt og politisk nivå. Rapporten svarer på de problemstillingene som kontrollutvalget var opptatt av ved bestilling. Intervjuene styrker legitimiteten til konklusjonene, da man ofte ser at det ikke er tilstrekkelig å se til at rutiner finnes.

Kontrollutvalget i Gausdal fikk tidligere en orientering fra landbrukskontoret. De var da åpne på at det å jobbe med næringsutvikling hadde vært en utfordring. Dette ser ut til å være kjent og at det jobbes med samarbeid med annet næringsutviklingsarbeid i kommunene.

Delproblemstilling 2 var av beskrivende art om samarbeid med fagetater i kommunen. Selv om det da ikke konkluderes opp mot spesifikke revisjonskriterier, viser beskrivelsen at samarbeidet ser ut til å fungere godt. Det er for øvrig noe manglende oppfølging når det gjelder næringsutvikling innen landbruk. Det å prioritere næringsutvikling i landbruket var noe av bakgrunnen for å etablere landbrukskontoret. I 2014 jobbet en arbeidsgruppe med etableringen av en ny regional næringsutviklingsstruktur. Arbeidsgruppen anbefalte at det var nødvendig å drøfte hvordan samarbeidet med den regionale landbruksenheten kunne bli betydelig tettere. Revisjonen har ikke funnet at dette er gjennomført. Kontrollutvalget i Gausdal tok med en anbefaling i sitt vedtak om at Landbrukskontorets arbeid med og samarbeid om næringsutvikling bør følges opp. Kommunedelplan for landbruk skal rulleres i 2018, omtrent samtidig som regional næringsplan. Det kan for kontrollutvalgene da være naturlig å be om en orientering om hvordan samarbeid om næringsutvikling følges opp i dette arbeidet. Det virker for øvrig som om dette er godt kjent og satt fokus på.

Revisjonen anbefaler å revidere avtalen om felles landbrukskontor. Dette i seg selv kan være et risikoreduserende tiltak, da man vil igangsette prosesser som fører til bevisstgjøring av hensikten med samarbeidet.

Overordnet viste forvaltningsrevisjonen at rutiner, styringsdokumenter og møteplasser er etablert og fungerer etter hensikten for de deltagende kommunene. For Øyer og Lillehammer sin del, kan det se ut til å være en fordel å ha med noe mer om budsjettgrunnlagene når budsjett vedtas. Dette punktet er såpass spesifikt for de to kommunene at sekretariatet anbefaler at kommunestyret merker seg dette.

Høringsuttalelsen fra rådmannen i Gausdal tilsier at revisjonens anbefalinger vil bli fulgt opp i videreutviklingen av samarbeidet. Da det er Gausdal kommune som er vertskommune for samarbeidet er det derfor kontrollutvalget i Gausdal som følger opp hvordan anbefalingene blir fulgt. En av anbefalingene går på å endre innholdet i årsmeldingen, slik at den gir bedre styringssignaler. På grunn av denne anbefalingene valgte kontrollutvalget i Gausdal å avvente til årsmelding for 2018 er klar på nyåret 2019.

Sekretariatet har merket seg at landbrukskontorets årsrapport for 2017 ble lagt fram for kommunestyret i Øyer den 22.3.2018. Dette viser at informasjonen er lett tilgjengelig og at en endring av innhold vil komme politikerne til gode.

Sekretariatet foreslår at det gjøres følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget ber om at oppfølgingssaken i Gausdal blir lagt fram som en referatsak for kontrollutvalget i Øyer når den er klar etter 1.4.2019.
2. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og legger saken fram for kommunestyret med følgende

Innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og noterer seg at anbefalinger i revisjonsrapporten følges opp i Gausdal.
2. Kommunestyret merker seg at revisjonen påpeker at informasjonen som ligger til grunn for budsjettgrunnlaget kan bedres for Øyer kommune sin del.

Behandling i kontrollutvalget i Øyer i møte 04.06.2018 sak 12/18**Protokoll:**

Innlandet Revisjon IKS presenterte revisjonsrapporten og svarte på spørsmål. Kontrollutvalget ønsket å framheve at samarbeidsavtalen ikke var revidert siden 2003 og nytt punkt 2 ble derfor inntatt i innstillingen til kommunestyret.

Votering:

Kontrollutvalget fattet følgende enstemmige

Vedtak:

1. Kontrollutvalget ber om at oppfølgingssaken i Gausdal blir lagt fram som en referatsak for kontrollutvalget i Øyer når den er klar etter 1.4.2019.
2. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og legger saken fram for kommunestyret med følgende innstilling.

Innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og noterer seg at anbefalinger i revisjonsrapporten følges opp i Gausdal.
2. Kommunestyret merker seg at samarbeidsavtalen mellom deltakerkommunene ikke har vært revidert siden etableringen av kontoret og at revisjonen anbefaler en generell gjennomgang, spesielt med tanke på endringene i landbrukskontorets oppgaveportefølje og gode rutiner for samhandling mellom kommunene.
3. Kommunestyret merker seg at revisjonen påpeker at informasjonen som ligger til grunn for budsjettgrunnlaget kan bedres for Øyer kommune sin del.

Kontrollutvalgets innstilling:

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapporten "Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen" til orientering og noterer seg at anbefalinger i revisjonsrapporten følges opp i Gausdal.
2. Kommunestyret merker seg at samarbeidsavtalen mellom deltakerkommunene ikke har vært revidert siden etableringen av kontoret og at revisjonen anbefaler en generell gjennomgang, spesielt med tanke på endringene i landbrukskontorets oppgaveportefølje og gode rutiner for samhandling mellom kommunene.
3. Kommunestyret merker seg at revisjonen påpeker at informasjonen som ligger til grunn for budsjettgrunnlaget kan bedres for Øyer kommune sin del

Øivind Nyhus
Sekretariatsleder